

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio XCVIII. De periurio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Super quest. nonagesima septima articulum quartum.

In articulo quarto, tertio, & secundo, simul dubium occurrit an tentare Deum sit semper peccatum mortale. Et est ratio dubij, quia in articulo tertio ponitur, quod tentare Deum est contra diuinam excellentiam...

Deum pertinent. dicitur. n. i. Petri 5. Humiliamini sub potēti manu Dei. & secundo ad Timot. 3. Solite cura te ipsum probabilē exhibere Deo. Vnde huiusmodi tētatō, irreligiositatis species est.

AD TERTIVM dicendum, quod in cōparatione ad Deum, qui non uiuē cordis absco dita, non dicitur aliquis dolose postulare, sed per respectum ad homines: unde dicitur per accidens se habet ad tentationem Dei: & propter hoc non oportet, quod tentatio Dei directe opponatur ueritati.

ARTICVLVS IIII. Vtrum tentatio Dei sit grauius peccatum, quam superstitio.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod tentatio Dei sit grauius peccatum quam superstitio. Maior. n. pœna p. maiori peccato infertur: sed grauius est punitum in Iudeis peccatum tentationis Dei, quam peccatum idolatriæ, quod tamen est præcipuum inter superstitiones: quia pro peccato idolatriæ interfecit sūt ex eis viginti tria millia hominum, ut legitur Exo. 32. pro peccato autem tentationis omnes uenerunt in deserto perierunt, terram promissionis non intrantes, secundum illud Psal. 94. Tentauerunt me patres vestri. & postea subditur, Quibus iuravi in ira mea, si introibunt in requiem meam: ergo tentare Deū est grauius peccatum, quam superstitio.

¶ 2. Præ. Tātō aliquod peccatum uī esse grauius, quātō magis uirtuti opponit: sed irreligiositas, cuius species est tentatio Dei, magis opponitur uirtuti religionis, q̄ superstitio, quæ hēt aliquam similitudinē cū ipsa: ergo tentatio Dei est grauius peccatū, q̄ superstitio.

¶ 3. Præ. Maius peccatum uī esse irreuerentē se hē ad parentes, q̄ reuerentiam parentibus debitam alijs exhibere: sed Deus est honorandus a nobis sicut omnium pater, ut dicitur Malach. 1. ergo maius peccatum esse uidebit tētatō Dei, per quam irreuerēt nos habem⁹ ad Deum, quam idolatria, per quam reuerentiam Deo debita, exhibetur creature.

¶ Sed contra est, quod dicitur super illud Deut. 17. Cūm reperti fuerint apud te, & c. dicit *gl. Lex errorē,

debilitatem peccat signum ut firmiter adhereret, sine qua firma adhesionē non credimus proprie loquendo. In cuius signum Angelus statim respondit, Ego sum Gabriel, & missus sum &c. Hæc autem infirmitas fidei non fuit de potentia, neque de excellentia, neque de prouidentia diuina, neque de ueritate diuini dicti, sed de nuntio Dei, super sua tamen: quia ex circumstantiis, & dicitur, & quia nihil ei mādabatur agendū cum aliquo periculo, debebat firmare iudicium suum, quo sibi uidebatur nuntius Dei esse, & consequēter credere omnia futura: & ideo fuit uenialis. Gedeon uerō a quibusdam excusatur tamquam ex familiaritate diuina perierit illa duo signa in nellere. Et postea forte excusari, quod pro ampliori Dei gloria manifestanda, exercitui, cū esset nonus dux, non exploratiue, sed deprecatiue cum humilitate pro maiori sua gloria. Deus hæc signa propalanda faceret. Si tamen uerbis solis litera istandum est, ubi non allegatur causa ulla, nisi conditionalis de uictoria, cuius prius certificationem per Angelum habuerat, cum auctore dicendum uideatur, quod non excusatur a peccato ueniale tamen, illud puto fuisse, quia per modum humilis deprecationis infirmitatem fidei suæ adiuuandam petiit consolatione signorum, licet crederet, quod prius didicerat ab Angelo. Qualifuerit tunc Gedeon dispositus eo modo, quo fideles firmiter persistentes in fide, sunt dispositi quando tentantur intrinsecus de fide. Ita quod imperfectio actus, quasi uacillandi, ex quo processit humilis supplicatio, infra uenialitū latitudinem recinuit actum tentationis. Et per hæc patet responsio ad obiecta.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod peccatum idolatriæ non fuit punitum illa pœna, quasi sufficiens: sed in posterum pro illo peccato grauior pena seruabatur. Dicitur enim Exodi. 32. Ego autem in die ultionis uisitabo hoc peccatum eorum.

AD II. dicendum, quod superstitio habet similitudinem cū religione, quantum ad materiale actum, quem exhibet, sicut religio: sed quantum ad finem, plus contrariatur ei, quā tentatio Dei, quia plus pertinet ad diuinam irreuerentiam, ut dictum * est.

AD TERTIVM dicendum, quod de ratione diuine excellentiæ est, quod sit singularis, & incommunicabilis: & ideo idem est contra diuinam reuerentiam agere aliqd., & diuinam reuerentiam alteri cōmunicare. Non est autem similis ratio de honore parentum, qui pot sine culpa, alijs cōmunicari.

¶ De Periurio, in quatuor articulos diuisa.

DE INDE considerandum est de periurio. ET CIRCA hoc queruntur quatuor.

¶ Primo, Vtrum falsitas requiratur ad periurium.

¶ Secundo, utrum periurium sit semper peccatum.

¶ Tertio, utrum sit peccatū mortale.

Secunda Secundæ s. 1. homa.

Super quest. nonagesima articulum primum.

In art. i. q. 8. dubium occurrit, de eo quod dicitur in corpore. Finis iuramenti est confirmatio dicti in manu. Videtur enim hoc aduersari primo ueritati: quia actus laetie, ut est iuramentum, non ordinatur ad

Ar. i. & 2.

In corp. ar.

Super quest. nonagesima articulum primum.

Ar. i. q. 8. dubium occurrit, de eo quod dicitur in corpore. Finis iuramenti est confirmatio dicti in manu. Videtur enim hoc aduersari primo ueritati: quia actus laetie, ut est iuramentum, non ordinatur ad

H. 4. ad

ad confirmationem humani dicti, ut ad finem: quia nobilior non habet pro fine id quod est minus nobile. Diuina autem sunt nobiliora humanis. Deinde supradictis prima quaest. 89. articulo quarto, ad tertium, ubi author tractans, quod confirmatio dicti humani fit finis iuramenti, oppositum sentit eius, quod hic dicitur.

Infr. q. 123. ar. 3. ad 3. Et 3. di. 39. ar. 4.

* q. 89. ar. 3.

¶ Ad hoc dicitur ex auctore superius in responsione ad 1. articulo. 4. q. 98. quod in iuramento duo considerantur. Primum testimonium quod inducitur, & hoc est diuinum: & ex hac parte iuramentum est actus laetiae, & finis eius est diuina reuerentia. Et hoc ordinatur ad confirmationem humani dicti, non ut ad finem, sed ut honestum ad vile. Secundum, id quod facit necessitatem inducendi testimonium: & hoc est humanum. Et ex hac parte iuramentum ordinatur ad confirmationem humani dicti, ut ad finem. Quia igitur confirmatio dicti est & ratio utilitatis, & finis necessitatis iuramenti, ac per hoc est tota ratio, quare sicut iuramentum: ideo in littera hac author ex hoc sine deduxit per iurium consistere primum in falsitate. Actus siquidem humani ex sine sua necessitatis, & ratione sua utilitatis ad conuictum inter homines indicantur.

In ser. 18. & 30. non remouete a princ. to mo 10.

q. 91. ar. 2. & 1. 2. q. 1. ar. 3. & q. 18. ar. 6.

* Supr. illud Hiero. 4. Et iurabis, dicit Dominus. to mo 5.

¶ In responsione ad primum eiusdem articulo, aduertit, quod author omne illicitum iuramentum, quia vocatur per iurium a Hieronymo, reducit ad falsum aliquo modo, ut sic falsitas fit non solum principalis ratio per iurij, sed communis lues omnium per iuriorum. Et licet ita sit, quod in omni illicito iuramento deest aliquid veritas, vel quia deest in potentia periculosa, ut in iuramento indiscreto, vel quia deest in obligatione, quia, si obligatur ad contrarium dictum suum, ut cum quis iurat illicitum, aut non

¶ Quarto, Vtrum peccet ille, qui iniungit iuramentum per iurio.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum falsitas eius, quod in iuramento confirmatur, requiratur ad per iurium.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod falsitas eius, quod iuramento confirmatur, non requiratur ad per iurium. Vt enim supra dictum est, sicut veritas debet concomitari iuramentum, ita etiam iudicium, & iustitia. Sicut ergo incurritur per iurium per defectum veritatis, ita etiam per defectum iudicij, puta, cum aliquis indiscrete iurat: & per defectum iustitiae, puta, cum aliquis iurat aliquid illicitum.

¶ 2. Praet. Illud per quod aliquid confirmatur, potius esse videtur eo, quod confirmatur per illud, sicut in syllogismo principia sunt priora conclusione: sed in iuramento confirmatur dictum hominis per assumptionem diuini nominis: ergo magis videtur esse per iurium, cum aliquis iurat per falsos deos, quam si veritas deest dicto hominis, quod iuramento confirmatur.

¶ 3. Praet. Aug. dicit in sermone de verbis Apost. Iacobi. Homines falsum iurant vel cum fallunt, vel cum falluntur: & ponit tria exempla, quorum primum est. Fac illud iurare, qui verum putat esse, per quod iurat. Secundum est, Da alij qui scit falsum esse, & iurat. Tertium est, Da alij, qui putat esse falsum, & iurat, tanquam sit verum, quod forte verum est: de quo postea subdit, quod per iurium est, ergo aliquis veritatem iurans, potest esse per iurum. Non ergo falsitas requiritur ad per iurium.

SED CONTRA est, quod per iurium diffinitur esse mendacium iuramento firmatum.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, morales actus ex fine specie fortituntur. Finis autem iuramenti est confirmatio dicti humani, cui quidem confirmationi falsitas opponitur. Per hoc, non confirmatur aliquid dictum, quod ostenditur firmiter esse verum, quod quidem non potest contingere de eo, quod falsum est: unde falsitas directe euacuat finem iuramenti. Et propter hoc a falsitate praecipue specificatur peruersitas iuramenti, quae per iurium dicitur: & ideo falsitas est de ratione per iurij.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut Hiero. dicit Hier. 4. Quod cum illorum trium defuerit, per iurium est, non tamen eodem ordi-

ne. Sed primo quidem, & principaliter, per iurium est, quando deest veritas, ratione iam dicta. Secundario autem, quando deest iustitia. Quocumque modo quis iurat illicitum, ex hoc ipso falsitate incurrit, quia obligatus est ad hoc quod contrarium faciat. Tertio uero, quando deest iudicium, quod indiscrete iurat, ex hoc ipso periculo se committit falsitate incurrit.

AD SECVNDVM Dicendum, quod principia in syllogismo sunt priora, tamquam habentia rationem actiui principij, ut dicitur in 2. Physic. sed in moralibus actibus principalior est finis, quam principium actiui: & ideo licet sit peruersum iuramentum quando aliquis uerum iurat per falsos Deos, tamen ab illa peruersitate iuramenti per iurium non nominatur, quod tollit iuramenti finem, falsum iurando.

AD TERTIVM dicendum, quod actus morales procedunt a voluntate, cuius obiectum est bonum apprehensum: & ideo si falsum apprehendatur ut uerum, erit quidem relatum ad uoluntatem materialiter falsum, formaliter autem uerum. Si autem id quod est falsum, accipiatur ut falsum, erit falsum & materialiter & formaliter. Si autem id quod est uerum, apprehendatur, ut falsum, erit uerum materialiter, & falsum formaliter: & ideo in quolibet istorum casuum salua aliquo modo potest apprehendatur, ut falsum, erit uerum materialiter, & falsum formaliter: & ideo in unoquoque potest esse id quod est formale, quam id quod est materiale, non ita est per iurum ille qui falsum iurat, quod putat esse uerum, sicut ille qui uerum iurat, quod putat esse falsum. Dicitur ibi Aug. Interest quem ad modum uerbum procedat ex aro, quia reatum linguam non facit nisi rea mens.

ARTICVLVS II.

Vtrum omne per iurium sit peccatum.

AD SECVNDVM sic proceditur. Videtur, quod non omne per iurium sit peccatum. Quocumque enim non impletur iuramento confirmatum, per iurum esse uidetur: sed quoad hoc, aliquis iurat se facturum aliquid illicitum, puta, ad uulterium, uel homicidium, quod si faciat, peccat. Si ergo hoc non faciendo peccat per iurum per iurum, sequeretur quod esse perplexus.

¶ 2. Praet. Nullus peccat faciendo quod melius est. sed quoad hoc, quod per iurum facit quod melius est, sicut cum quis iurat se non

In responsione ad
 ceterum ipse nota,
 qd cum qui no aduer
 tit se iurare, excusat
 auctor a mortali tan
 quam non exerceret
 iuramentum vt acti
 humanum: sed si qs
 propter continua iu
 ranti consuetudinem
 verere, quam fallo
 in communi locuto
 non aduertit, non
 excusat a mortali:
 quoniam inaduertere
 excusat periuurii,
 oportet quod sit can
 sa periuurij, hoc est, qd
 si aduertet se peri
 urare, non peritaret.
 In his autem sic af
 fectis, vt dictum est,
 inaduertere non est
 causa periuurij, sed so
 lum cōcomitis per
 iurati: nihil enim mi
 nus periuuraret si ad
 uerteret. Concomi
 tus autem inaduer
 tensa non excusat, si
 cor nec ignorantia,
 vt patet ex 3. Ethico.

in communi sermone iuret tum A
 pp scandalum, tum propter maio
 re deliberationem: quibus aequa
 liter hinc inde pefatis, grauius est,
 si quis per Deū iurās periuret, q
 si periuret iurās per Euangelium.

AD TERTIVM dicendum, qd non propter quodlibet pecca
 tum mortale aliquis infamis effi
 ciatur ipso iure. Vnde non sequit,
 si ille, qui iurat falsum iuramento
 assertorio, nō est infamis ipso iu
 re, sed solū per sententiā diffiniti
 uā latā contra eum in accusatiōe,
 qd pp hoc non peccet mortali
 ter. Ideo aut magis reputatur infa
 mis ipso iure, qui frangit iuramē
 tum promissorium, solēnter fa
 ctum: quia in eius pte remanet,
 postquam iurauit, vt det suo iura
 mento veritatem, quod non con
 tingit in iuramento assertorio.

ARTICVLVS IIII.

Utrum peccet ille, qui iniungit iura
 mentum ei, qui periturat.

Super quāst
 onem articu
 lum quartum.

AD QVARTVM sic proce
 ditur. Vt, qd ille peccet, q in
 iungit iuramentum ei qui periur
 rat. Aut n. scit eum verum iurare,
 aut falsum. Si scit eum verum iu
 rare, pro nihilo ei iuramentū in
 iungit: si autem credit eum falsum
 iurare, quantum est de se, inducit
 eum ad peccādum: ergo videtur,
 quōd nullo modo debeat quis ali
 cui iuramentum iniungere.

¶ 2 Præ. Minus est accipere iura
 mentū ab aliquo, quā iuramen
 tum iniungere alicui: sed recipere
 iuramentum ab aliquo non vi
 detur esse licitum, & præcipue si
 periuret, quia in hoc videtur con
 sentire peccato: ergo videtur qd
 multo minus liceat exigere iura
 mentum ab aliquo, qui periurat.

¶ 3 Præ. Dicitur Let. it. 5. Si pec
 cauerit anima, & audierit vocem
 iurantis falsum, testis que fuerit qd
 ipse vidit, aut cōsciū est, nisi indi
 cauerit, portabit iniquitatem suam: ex quo videtur

qd aliquis sciens aliquē iurare falsum, teneatur eum
 accusare: non igitur licet ab eo exigere iuramētum.

SED CONTRA. Sicut peccat ille qui falsum iu
 rat, ita ille qui per falsos deos iurat, vt August. dicit
 ad Publicolam: ergo licet iuramentum exigere ab
 eo, qui falsum iurat.

RESPON. Dicendum, qd circa eū qui exigit ab alio
 iuramētum, distinguendum videtur. Aut n. exigit iu
 ramentum pro seipso propria sponte, aut exigit iura
 mētum pro alio ex necessitate officij sibi commissi.
 Et si qui dem aliquis pro seipso exigit iuramentū tan
 quam persona priuata, distinguendum vt, vt * Aug.
 dicit in sermone de periurij. Si n. nescit eum iura
 tum falsum, & ideo dicit, iura mihi, vt fides ei sit,
 non est peccatum, tamen est humana tētatio, quia. f.
 peccat ex quadā infirmitate, quā homo dubitat aliū

esse uerum dicturum. Et hoc est illud iuramentum,
 de quo Dominus dicit Matth. 5. Quod amplius est, a
 malo est. Si autem, scit a eum fecisse. f. contrariū eius
 quod iurat, & cogit eum iurare, homicida est. Ille. n.
 de suo periurio se interimit: sed iste manū interfici
 entis imprescit. Si autem aliquis exigit iuramentū
 tamquam persona publica, secundum qd exigit ordo
 iuris ad petitionem alterius, non videtur esse in cul
 pa, si ipse iuramentum exigit sine sciat eum falsum
 iurare, siue uerum: quia non uidetur ille exigere, sed
 ille, ad cuius instantiam exigit.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd obiectio illa pro
 cedit, quando pro se aliquis exigit iuramentum, &
 tamen non semper scit eum iurare uerum, vel fal
 sum: sed quandoque dubitat de facto, & credit eum
 uerum iuraturum, & tunc ad maiorem certitudi
 nem exigit iuramentum.

AD SECVDVM dicendum, qd sicut * Aug. di
 cit ad Publicolam, quāuis dictum sit, ne iuremus,
 numquam tamē me in scripturis sanctis legisse me
 mini, ne ab aliquo iurationem accipiamus. Vnde il
 le qui iurationem recipit, non peccat: nisi forte quā
 do propria sponte ad iurandum cogit eum, quem
 scit falsum iuraturum.

AD TERTIVM dicendum, qd sicut * Aug. dicit,
 Moyles non expressit in predicta auctoritate, cui sit
 indicandum periurium alterius: & ideo intelligitur
 qd debeat indicari talibus, qui magis possunt prodes
 se, quam obesse periuro. Similiter etiam nō expressit
 quo ordine debeat manifestari, & ideo uidetur seruā
 dus ordo euangelicus, si sit peccatum periurij occul
 tus, & præcipue quando non uergit in detrimentum
 alterius: quia in tali casu non haberet locum ordo
 euangelicus, vt supra dicitur est.

AD QVARTVM dicendum, quōd licet malo uti
 propter bonum, sicut & Deus utitur, non tamen li
 cet alicquem ad malum inducere. Vnde licet eius, q
 per falsos Deos iurare paratus est, iuramentum reci
 pere, non tamen licet eum inducere ad hoc, quōd
 per falsos Deos iuret. Alia tamen ratio uidetur esse
 in eo, qui per uerum Deum falsum iurat: quia in ta
 li iuramento deest bonum fidei, quā utitur aliquis
 in iuramento illius, qui uerum per falsos Deos
 iurat. Vnde * Augustinus dicit ad Publicolam.
 Vnde in iuramento eius, qui falsum per uerum
 Deum iurat, non uidetur esse aliquod bonum, quo
 uti liceat.

QVAESTIO XCIX.

De sacrilegio, in quatuor articulos
 diuisa.

Super quæstionem no
 nagesimam nonam.

DEINDE considerandū
 est de uitiis ad religiosita
 tem pertinentibus, quib.
 rebus sacris irreuerentia exhibe
 tur. Et primò, de sacrilegio. Secun
 dō, de simonia.

CIRCA primum quærentur
 quatuor.

- ¶ Primò, Quid sit sacrilegium.
- ¶ Secundò, Utrum sit speciale
 peccatum.
- ¶ Tertio, De speciebus sacrile
 gij.
- ¶ Quarto, De pena sacrilegij.

IN quæstio. 99. mul
 ta occurrunt du
 bia simul mouenda,
 & tractanda. Pri
 mum est, circa quod
 quid est sacrilegij.
 Nam definitio ista
 scilicet rei sacræ ui
 latio, hoc est, irreue
 rentia, multo plus se
 extendit, quam sacri
 legium. Simoniacus
 namque emendo, uel
 uendendo sacramen
 ta, & huiusmodi,
 manifeste iniuriatur,
 & tamen non sacrile
 gus, sed simoniacus
 dicitur. Rursum cuiusli
 bet uoti uiolator rei
 sacræ, hoc est, ad diu
 nū cultū ordinatæ p
 ipsum

Dico

Epist. 154. an
 te medium
 tom. 2.

In li. q. super
 Leuiti. q. 1.
 tom. 4.

Epist. 154. n. 6
 longe a prin
 cip. to. 2.